

Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (esimene koda laiendatud koosseisus)

20. detsember 2023*

Tühistamishagi – Ühine välis- ja julgeolekupoliitika – Piiravad meetmed, mis on võetud seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas – Keeld mujal kui Venemaal registreeritud õhusõidukitele, mis kuuluvad Venemaa mis tahes füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või asutusele või mida sellised isikud, üksused või asutused kasutavad tšarteri alusel või kontrollivad muul viisil, liidu territooriumil maanduda, sealt õhku tõusta või üle selle lennata – Otsuse 2014/512/ÜVJP artikkel 4e – Üldkohtu pädevuse puudumine – Määruse (EL) nr 833/2014 artikkel 3d – Kaebeõiguse puudumine – Vastuvõetamatus

Kohtuasjas T-233/22,

Ekaterina Isentyeva, elukoht Strassen (Luksemburg), esindajad: advokaadid F. Moyse ja V. Sulea,
hageja,

versus

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: V. Piessevaux ja M.-C. Cadilhac,

kostja,

keda toetab

Euroopa Komisjon, esindajad: J.-F. Brakeland, C. Giolito, K. Simonsson, M. Carpus Carcea ja B. Sasinowska,

menetlusse astuja,

ÜLDKOHUS (esimene koda laiendatud koosseisus),

koosseisus: president D. Spielmann, kohtunikud R. Mastroianni, M. Brkan, I. Gâlea (ettekandja) ja S. L. Kalèda,

kohtusekretär: ametnik H. Eriksson,

arvestades menetluse kirjalikku osa,

arvestades 10. oktoobri 2023. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Hageja Ekaterina Islentyeva palub oma hagi, mille ta esitas ELTL artikli 263 alusel, tühistada esiteks nõukogu 28. veebruari 2022. aasta otsuse (ÜVJP) 2022/335, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT 2022, L 57, lk 4; edaspidi „vaidlustatud otsus“), ning teiseks nõukogu 28. veebruari 2022. aasta määruse (EL) 2022/334, millega muudetakse nõukogu määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT 2022, L 57, lk 1; edaspidi „vaidlustatud määrus“) (edaspidi koos „vaidlustatud aktid“).

Vaidluse taust

- 2 Käesolev kohtuasi puudutab piiravaid meetmeid, mille Euroopa Liit on kehtestanud seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega.
- 3 Hagejal on Luksemburgi ja Vene topeltkodakondsus. Tal on Direction de l'aviation civile du Grand-Duché de Luxembourg (DAC, Luksemburgi Suurhertsogiriigi tsiviilennundusamet) väljastatud erapiloodiluba. Enne vaidlustatud aktide vastuvõtmist kasutas ta Luxembourg-Findeli lennujaamas (Luksemburg) asuvale Luksemburgi mittetulundusühingule Avia Sport II kuuluvaid õhusõidukeid ning lendas üle Luksemburgi, Prantsusmaa, Saksamaa, Belgia ja Ühendkuningriigi. Ta lendas üksinda või instruktoriga, olles alati õhusõiduki kapten komisjoni 5. oktoobri 2012. aasta määruse (EL) nr 965/2012, millega kehtestatakse lennutegevusega seotud tehnilised nõuded ja haldusmenetlused vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 216/2008 (ELT 2012, L 296, lk 1), I lisa punkti 93 tähenduses. 2021. aastal lendas ta nii 14 korda.
- 4 2014. aasta märtsis annekteeris Venemaa Föderatsioon ebaseaduslikult Krimmi Autonoomse Vabariigi ja Sevastopoli linna ning tegeleb sellest ajast alates katkematult destabiliseeriva tegevusega Ukraina idaosas. Vastuseks kehtestas liit piiravad meetmed seoses Venemaa Föderatsiooni tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, piiravad meetmed seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega ning piiravad meetmed vastusena Krimmi Autonoomse Vabariigi ja Sevastopoli linna ebaseaduslikule annekteerimisele Venemaa Föderatsiooni poolt.
- 5 Venemaa Föderatsiooni president andis 24. veebruaril 2022 teada sõjalisest operatsioonist Ukrainas ja samal päeval ründasid Vene relvajõud Ukrainat riigi mitmes osas.
- 6 Seoses rea piiravate meetmetega, mis puudutavad eeskätt liidu õhuruumi sulgemist teatud tüüpi õhusõidukitele, finantssõnumisüsteemi SWIFT ja Vene keskpanga ressursse, võttis Euroopa Liidu Nõukogu 28. veebruaril 2022 ELL artikli 29 alusel vastu vaidlustatud otsuse ja ELTL artikli 215 alusel vastu vaidlustatud määruse.

- 7 Nõukogu 31. juuli 2014. aasta otsuse 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT 2014, L 229, lk 13), artikkel 4e, mis lisati vaidlustatud otsuse artikli 1 punktiga 2, on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid ei anna kooskõlas riigisiseste õigusnormide ja õigusaktidega ning vastavalt rahvusvahelisele õigusele, eelkõige asjakohastele rahvusvahelistele tsiviillennunduskokkulepetele, luba liidu territooriumil maandumiseks, sealt õhku tõusmiseks ega sealt üle lendamiseks ühelegi Venemaa lennuettevõtja, sealhulgas koodijagamise või plokk-broneeringu kokkulepete alusel turustava lennuettevõtjana tegutseva lennuettevõtja käitatavale õhusõidukile, ühelegi Venemaal registreeritud õhusõidukile ega ühelegi mujal kui Venemaal registreeritud sellisele õhusõidukile, mis kuulub Venemaa mis tahes füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või asutusele või mida sellised isikud, üksused või asutused kasutavad tšarteri alusel või kontrollivad muul viisil.

2. Lõiget 1 ei kohaldata hädamaandumise ja hädaolukorras ülennu puhul.

3. Erandina lõikes 1 sätestatud keelust võivad pädevad asutused anda õhusõidukile loa liidu territooriumil maanduda, sealt õhku tõusta või sellest üle lennata, kui pädevad asutused on kindlaks teinud, et selline maandumine, õhkutõusmine või ülelendamine on vajalik humanitaareesmärkidel või mõnel muul käesoleva otsusega kooskõlas oleval eesmärgil.

4. Asjaomane liikmesriik või asjaomased liikmesriigid teavitab/teavitavad teisi liikmesriike ja komisjoni kõikidest lõike 3 alusel antud lubadest kahe nädala jooksul alates loa andmisest.“

- 8 Nõukogu 31. juuli 2014. aasta määruse (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT 2014, L 229, lk 1), artikkel 3d, mis lisati vaidlustatud määruse artikli 1 punktiga 2, on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kõigil Venemaa lennuettevõtjate, sealhulgas koodijagamise või plokk-broneeringu kokkulepete alusel turustava lennuettevõtjana tegutsevate lennuettevõtjate käitatavatel õhusõidukitel või Venemaal registreeritud õhusõidukitel või mis tahes mujal kui Venemaal registreeritud õhusõidukitel, mis on Venemaa füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse omanduses, renditud või muul viisil tema kontrolli all, keelatakse liidu territooriumil maanduda, sealt õhku tõusta ja sealt üle lennata.

2. Lõiget 1 ei kohaldata hädamaandumise ja hädaolukorras ülennu puhul.

3. Erandina lõikest 1 võivad pädevad asutused lubada õhusõidukil liidu territooriumil maanduda, sealt õhku tõusta või sealt üle lennata juhul, kui need pädevad asutused on teinud kindlaks, et selline maandumine, õhkutõus või ülelend on vajalik humanitaareesmärkidel või muul käesoleva määruse eesmärkidega kooskõlas oleval eesmärgil.

4. Asjaomane liikmesriik teavitab või asjaomased liikmesriigid teavitavad teisi liikmesriike ja komisjoni kõikidest lõike 3 alusel antud lubadest kahe nädala jooksul alates loa andmisest.“

- 9 Pärast vaidlustatud aktide vastuvõtmist pühendasid Euroopa Komisjon ja Euroopa Lennundusohutusamet (EASA) mõlemad oma veebisaidil ühe dokumendi või osa sellele, et vastata nende aktidega seotud korduma kippuvatele küsimustele. Komisjoni poolt 21. märtsil 2022 avaldatud dokumendi kohaselt puudutas vaidlustatud aktidega kehtestatud keeld isikuid, kellel on Vene ja liikmesriigi topeltkodakondsus, ning eralende. EASA veebisaidil 15. märtsil 2023 avaldatud vastustes korduma kippuvatele küsimustele oli samuti märgitud, et

keeldu kohaldatakse isikute suhtes, kellel on Vene ja liikmesriigi topeltkodakondsus. Lisaks oli märgitud ka see, et keeldu kohaldatakse juhul, kui Venemaa kodakondsusega isik lendab piloodina eraviisiliselt ja kontrollib seega, millal ja kus lennuk lendab, välja arvatud juhul, kui see isik lendab muu kui Vene lennuettevõtja töötajana, kuna sellisel juhul ei kontrolli ta lennukit.

- 10 Luxembourg-Findeli lennujaama administratsiooni avaldatud „notice to airmen“ (NOTAM-teade) sisaldas teavet vaidlustatud aktidega kehtestatud piiravate meetmete kohta lennundussektoris.
- 11 DAC märkis 21. aprillil 2022 hageja esindaja küsimusele vastates eeskätt, et EASA veebisaidil esitatud selgitused põhinevad liidu ühisel lähenemisviisil ja komisjoni talituste ühetaolisel tõlgendusel. DAC täpsustas samuti, et mõistet „kontroll“ tõlgendatakse laias tähenduses, mis hõlmab tegelikku ja materiaalist kontrolli õhusõiduki üle ega piirdu üksnes majandusliku ja finantskontrolliga.

Poolte nõuded

- 12 Pärast oma nõuete selgitamist vastusena kohtuistungil esitatud küsimusele palub hageja Üldkohtul:
 - tunnistada hagi vastuvõetavaks;
 - tühistada vaidlustatud määrus osas, milles sellega lisatakse määrusesse nr 833/2014 artikkel 3d, ja vaidlustatud otsus osas, milles sellega lisatakse otsusesse 2014/512 artikkel 4e;
 - tunnustada tema õigust kasutada oma erapiloodiluba ja maanduda liidu territooriumil, sealt õhku tõusta või üle selle lennata;
 - mõista kohtukulud välja nõukogult.
- 13 Nõukogu, keda toetab komisjon, palub Üldkohtul:
 - esimese võimalusena tunnistada hagi vastuvõetamatuks;
 - teise võimalusena jätta hagi põhjendamatusse tõttu rahuldamata;
 - mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õiguslik käsitlus

Üldkohtu pädevus lahendada hagi osas, milles sellega palutakse Üldkohtul tunnustada hageja õigust kasutada oma erapiloodiluba ja maanduda liidu territooriumil, sealt õhku tõusta või üle selle lennata

- 14 Ühes oma nõudes palub hageja Üldkohtul tunnustada tema õigust kasutada oma erapiloodiluba ja maanduda liidu territooriumil, sealt õhku tõusta või üle selle lennata.

- 15 Sellega seoses piisab, kui meenutada, et ELTL artiklil 263 põhineva õiguspärasuse kontrolli raames ei ole Üldkohtul pädevust teha deklaratiivseid ega kinnitavaid kohtuotsuseid (vt selle kohta 9. detsembri 2003. aasta kohtumäärus Itaalia vs. komisjon, C-224/03, ei avaldata, EU:C:2003:658, punktid 20 ja 21, ning 4. veebruari 2009. aasta kohtuotsus Omya vs. komisjon, T-145/06, EU:T:2009:27, punkt 23).
- 16 Eeltoodust tuleneb, et osas, milles hagi palutakse, et Üldkohus tunnustaks hageja õigust kasutada oma erapiloodiluba ja maanduda liidu territooriumil, sealt õhku tõusta või üle selle lennata, tuleb see jätta läbi vaatamata, kuna see on esitatud kohtule, kes ei ole selleks pädev.

Üldkohtu pädevus lahendada hagi osas, milles sellega taotletakse vaidlustatud otsuse tühistamist

- 17 Nõukogu väidab, et Üldkohtul puudub pädevus otsustada vaidlustatud otsuse õiguspärasuse üle. Ta väidab, et ELTL artikli 275 kohaselt ei ole liidu kohtud pädevad läbi vaatama tühistamishagisid, mis on esitatud ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) valdkonda kuuluva otsusega kehtestatud piiravate meetmete peale, mis on üldkohaldatavad meetmed. Ta väidab käesolevas asjas, et otsuse 2014/512 vaidlustatud otsusega muudetud redaktsiooni artiklis 4e ette nähtud keeld on üldine meede, mille kohaldamisala on kindlaks määratud objektiivsete kriteeriumide, eelkõige õhusõidukite kategooriate alusel, ning see ei ole suunatud konkreetselt määratletud füüsilistele või juriidilistele isikutele.
- 18 Komisjon leiab, et Üldkohus on pädev kontrollima kõigi ELTL artikli 215 alusel võetud meetmete õiguspärasust ning ELL artikli 29 alusel võetud piiravate meetmete õiguspärasust. Ta leiab, et nõukogu tugineb oma arutluskäigus ELTL artikli 275 sõnastuse „mehaanilisele“ tõlgendusele ning et liidu kohtu pädevuse puudumisest ÜVJP valdkonnas on erandeid. Lisaks on liidu kohus tema sõnul pädev kontrollima ELTL artikli 215 lõike 1 alusel vastu võetud määruste ning ELL artikli 29 alusel ÜVJP valdkonnas vastu võetud otsuste õiguspärasust. Lõpuks ei tulene liidu kohtu pädevus tema sõnul „kontrolli“ kriteeriumi väidetavast subjektiivsusest.
- 19 Hageja vaidlustab nõukogu väited. Ta väidab, et ELTL artiklis 275 ette nähtud ÜVJP väljajätmist Euroopa Liidu Kohtu pädevuse alt tuleb tõlgendada kitsalt. Ta kinnitab, et kõnealuse piirava meetme ulatust ei määrata kindlaks objektiivsete kriteeriumide alusel. Tema sõnul ei mõjuta vaidlustatud aktidega võetud meetmed esiteks mitte ainult Venemaa Föderatsiooni, vaid ka selliseid kolmandaid isikuid nagu Vene kodanikud, ning teiseks on õhusõiduki „kontrolli“ mõiste, nagu seda tõlgendavad liidu institutsioonid, subjektiivne kriteerium. Lisaks väidab hageja, et Üldkohtu pädevus põhineb ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklil 47, mis võimaldab tema sõnul aluslepingutest kinni pidades tõlgendada olemasolevaid sätteid viisil, mis tagab põhiõiguste ja -vabaduste järgimise. Hageja lisab, et vaidlustatud aktidega ette nähtud piiravaid meetmeid tuleb tingimata kontrollida, et teha kindlaks, kas need järgivad põhiõigusi ja proportsionaalsuse põhimõtet.
- 20 Tuleb meenutada, et kuigi ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 esimese lõigu kohaselt ei kuulu põhimõtteliselt Euroopa Liidu Kohtu pädevusse ÜVJPga seotud sätted ja nende sätete alusel vastu võetud õigusaktid, on aluslepingutes siiski sõnaselgelt ette nähtud kaks erandit sellest põhimõttest. Ühelt poolt on nii ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimases lauses kui ka ELTL artikli 275 teises lõigus sätestatud, et Euroopa Liidu Kohus on pädev kontrollima ELL artikli 40 järgimist. Teiselt poolt annab ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimane lause Euroopa Kohtule pädevuse kontrollida teatavate ELTL artikli 275 teises lõigus nimetatud otsuste õiguspärasust. Viimati nimetatud säte näeb omakorda ette, et Euroopa Liidu Kohus on

pädev tegema otsuseid ELTL artikli 263 neljandas lõigus sätestatud tingimuste kohaselt algatatud kohtuasjades, mis puudutavad füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes nõukogu poolt ÜVJPga seotud sätete alusel vastu võetud piiravaid meetmeid kehtestavate otsuste õiguspärasust (28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 60).

- 21 Mis puudutab ÜVJPga seotud sätete alusel vastu võetud õigusakte, siis annab seega just nende aktide üksikakti olemus vastavalt ELTL artikli 275 teisele lõigule õiguse pöörduda nendega seoses liidu kohtusse (vt 28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 103 ja seal viidatud kohtupraktika; 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Gazprom Neft vs. nõukogu, T-735/14 ja T-799/14, EU:T:2018:548, punkt 53).
- 22 Sellega seoses tuleb rõhutada, et Euroopa Kohus on otsustanud, et otsuse 2014/512 artiklites 4 ja 4a on ette nähtud meetmed, mille kohaldamisala on kindlaks määratud objektiivsete kriteeriumide alusel, eelkõige seoses nafta uurimise ja tootmise projektide kategooriatega. Need meetmed ei ole aga suunatud konkreetsetelt määratletud füüsilistele või juriidilistele isikutele, vaid neid kohaldatakse üldiselt kõigile ettevõtjatele, kes osalevad eelneva loa saamise kohustusega müügis, tarnetes, üleandmises või ekspordis, ning seotud teenuste osutajatele (28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 97). Nii tuvastas Euroopa Kohus, et need meetmed ei kujuta endast mitte füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes võetud meetmeid ELTL artikli 275 teise lõigu tähenduses, vaid üldkohaldatavaid meetmeid, ning et ta ei ole pädev nende kehtivust kontrollima (28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punktid 98 ja 99).
- 23 Lisaks, mis puudutab otsuse 2014/512 artikli 1 lõike 2 punkte b–d ja lõiget 3, artiklit 7 ja III lisa, siis tõdes Euroopa Kohus, et nende meetmete ese on määratletud viitega konkreetsetele üksustele. Ta leidis, et need sätted keelavad eelkõige erinevate finantstehingute tegemise selle otsuse III lissasse kantud üksustega ja et ta on pädev otsustama nende kehtivuse üle (vt selle kohta 28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punktid 100 ja 107).
- 24 Järelikult, kehtestades kriteeriumid, mis võimaldavad füüsilise või juriidilise isiku konkreetsetelt määratleda, ja kandes selle isiku nime ÜVJPga seotud sätete alusel vastu võetud otsuse lissasse, võtab nõukogu asjaomase füüsilise või juriidilise isiku suhtes piiravad meetmed, vaatamata asjaolule, et need meetmed võivad olla suunatud individuaalselt ka teistele üksustele (vt selle kohta 28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 104, ja 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Gazprom Neft vs. nõukogu, T-735/14 ja T-799/14, EU:T:2018:548, punkt 54).
- 25 Käesolevas asjas puudutab otsusesse 2014/512 vaidlustatud otsuse artikli 1 punktiga 2 lisatud artiklis 4e ettenähtud keeld „[kõiki] Venemaa lennuettevõtja, sealhulgas koodijagamise või plokk-broneeringu kokkulepete alusel turustava lennuettevõtjana tegutseva lennuettevõtja käitatava[id] õhusõiduk[eid], [kõiki] Venemaal registreeritud õhusõiduk[eid ja kõiki] mujal kui Venemaal registreeritud sellise[id] õhusõiduk[eid], mis kuulu[vad] Venemaa mis tahes füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või asutusele või mida sellised isikud, üksused või asutused kasutavad tsariteri alusel või kontrollivad muul viisil“.
- 26 Sellega seoses tuleb tõdeda, et kõnealuse meetme kohaldamisala on kindlaks määratud objektiivsete kriteeriumide, st õhusõidukite kategooriate alusel. Kõnealused meetmed puudutavad nimelt õhusõidukeid, mida käitavad Venemaa lennuettevõtjad, sealhulgas koodijagamise või plokk-broneeringu kokkulepete alusel turustava lennuettevõtjana tegutsevad lennuettevõtjad, Venemaal registreeritud õhusõidukeid ja õhusõidukeid, mis ei ole Venemaal

registreeritud ning mis kuuluvad Venemaa mis tahes füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või asutusele või mida sellised isikud, üksused või asutused kasutavad tsariteri alusel või kontrollivad muul viisil. Järelikult ei ole kõnealused piiravad meetmed suunatud mitte konkreetselt määratletud füüsilistele või juriidilistele isikutele, vaid neid kohaldatakse kõikide õhusõidukite suhtes, mis vastavad eespool nimetatud kriteeriumidele.

- 27 Lisaks on küll tõsi, et kohtupraktikast nähtub, et piiravad meetmed sarnanevad ühtaegu nii üldkohaldatavatele aktidele, sest need keelavad üldisel ja abstraktsel adressaatide kategoorial anda majandusressursse nende lisades nimetatud üksuste käsutusse, kui ka neid üksusi puudutavatele üksikotsustele (vt 28. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 102 ja seal viidatud kohtupraktika). Käesolevas asjas tuleb siiski rõhutada, et otsuse 2014/512 vaidlustatud otsusega muudetud redaktsiooni artikli 4e alusel kehtestatud piiravad meetmed ei ole kavandatud selliselt ning nimetatud artikkel ei viita ühelegi lisale. Eespool punktis 21 meenutatud kohtupraktika kohaselt annab ELTL artikli 275 teise lõigu kohaselt õiguse pöörduda liidu kohtusse aga just üksikakti olemus.
- 28 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et otsuse 2014/512 vaidlustatud otsusega muudetud redaktsiooni artikliga 4e kehtestatud meetmed ei kujuta endast ELTL artikli 275 teise lõigu tähenduses piiravaid meetmeid füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes, vaid tegemist on hoopis üldkohaldatavate meetmetega.
- 29 Seda järeldust ei sea kahtluse alla hageja argument, mis õigustab liidu kohtute pädevust proportsionaalsuse põhimõtte ja põhiõiguste väidetava rikkumisega, kuna kohtupraktika kohaselt ei saa ainuüksi hagi sisulisi küsimusi käsitlevad argumendid seada kahtluse alla Üldkohtu pädevuse puudumist lahendada tühistamishagi, mis on esitatud vaidlustatud otsuse mõne sätte peale (vt selle kohta 3. juuli 2007. aasta kohtumäärus Commune de Champagne jt vs. nõukogu ja komisjon, T-212/02, EU:T:2007:194, punkt 217).
- 30 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb tõdeda, et Üldkohus ei ole pädev kontrollima otsuse 2014/512 muudetud redaktsiooni artikli 4e kehtivust. Järelikult tuleb hagi osas, milles sellega palutakse tühistada vaidlustatud otsus, jätta läbi vaatamata, kuna see on esitatud kohtule, kes ei ole selleks pädev.

Hagi vastuvõetavus osas, milles sellega palutakse tühistada vaidlustatud määrus

- 31 Nõukogu väidab, et hagi on vastuvõetamatu osas, milles sellega palutakse tühistada vaidlustatud määrus. Kuigi ta möönab, et määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d lõige 1 on halduse üldakt, mis puudutab hagejat otseselt, kuna see säte takistab tal kasutada tema erapiloodiluba, väidab ta, et nimetatud säte vajab seevastu rakendusmeetmeid. Seega peab hageja tõendama, et vaidlustatud määrus ei puuduta teda mitte ainult otseselt, vaid ka isiklikult. Nõukogu sõnul ei puuduta vaidlustatud määrus aga hagejat isiklikult.
- 32 Lisaks, mis puudutab hageja väiteid tagajärgede kohta, mis tulenevad tema olukorrale määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d lõike 1 tõlgendamisest, siis väidab nõukogu, et seda sätet vastu võttes ei olnud tema kavatsus keelata erapiloodiloga Vene kodanikel kasutada seda luba selleks, et juhtida eraviisiliselt õhusõidukit, mis on registreeritud mujal kui Venemaal ja mis ei kuulu neile ja mida nad ei kasuta tsariteri alusel. Nõukogu sõnul tuleb määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d lõikes 1 kasutatud väljendit „muul viisil [...] kontrolli all“ mõista üksnes majandusliku või finantskontrolli tähenduses. Ta väidab, et see tõlgendus vastab vaidlustatud aktide eesmärgile, milleks on surve avaldamine Venemaa Föderatsiooni presidendile

- ja valitsusele, et nad lõpetaksid oma tegevuse, mille eesmärk on Ukraina destabiliseerimine. Nõukogu täpsustab, et sellist eesmärki ei ole võimalik saavutada piirangutega, mida kohaldatakse Vene kodakondsusega füüsiliste isikute suhtes ainuüksi seetõttu, et nad juhivad õhusõidukit. Lisaks tuleb nõukogu meelde, et kui teatavat teksti on võimalik tõlgendada rohkem kui ühel viisil, tuleb eelistada tõlgendust, mille puhul säte on aluslepingutega kooskõlas. Seega on ta seisukohal, et määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d lõige 1 ei riku aluslepingute ega põhiõiguste harta sätteid, kui seda tõlgendada nõukogu soovitatud moel.
- 33 Komisjon väidab, et kuigi vaidlustatud määrus on halduse üldakt, vajab see rakendusmeetmeid, mistõttu hageja peab tõendama, et ta on otseselt ja isiklikult puudutatud. Komisjon kinnitab aga sarnaselt nõukoguga, et nimetatud määrus ei puuduta hagejat isiklikult.
- 34 Mis puudutab määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d lõikele 1 antavat tõlgendust, siis väidab komisjon, et mõistet „kontroll“ tuleb tõlgendada laialt, nii et isikut käsitatakse õhusõidukit „kontrollivana“ niipea, kui ta kontrollib seda tehniliselt või operatiivselt, eelkõige eraviisiliselt piloodina lennates. Komisjoni sõnul kinnitab viide „muul viisil“ kontrollimisele, et kontrolli mõiste ei ole piirav. Ta märgib, et piiravaid meetmeid käsitlevates õigusnormides kasutatakse rahaliste vahendite külmutamise valdkonnas mõisteid „omamine, valdamine ja kontroll“, et määrata kindlaks meetme isikuline kohaldamisala, ning et selles kontekstis kasutatakse mõistet „kontroll“ finantstähenduses. See tõlgendus ei ole tema sõnul siiski ülekantav käesolevale asjale, kus kontrolli küsimus on asjakohane, et teha kindlaks, millise õhusõidukiga on keelatud liidu territooriumil maanduda. Lõpuks vastab laia tõlgenduse kasutamine eesmärgile vältida piiravatest meetmetest kõrvalehiilimist.
- 35 Hageja väidab, et tema hagi on vastuvõetav osas, milles sellega palutakse tühistada vaidlustatud määrus. Kuigi ta möönab, et ta ei ole selle adressaat, väidab ta, et teda puudutavad otseselt vaidlustatud määruse sätted, mille ta vaidlustab. Ta leiab, et kuivõrd komisjon, EASA ja DAC tõlgendasid määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d lõiget 1 nii, et ta kontrollib õhusõidukit selles mõttes, et ta võib otsustada, millal ja kus õhusõiduk lendab, siis ei ole tal selle sätte tõttu võimalik kasutada oma erapiloodiluba. Hageja leiab samuti, et vaidlustatud määrus puudutab teda isiklikult ja igal juhul on see halduse üldakt, mis ei vaja rakendusmeetmeid.
- 36 Mis puudutab määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d lõike 1 tõlgendamist, siis leiab ta lisaks, et mõiste „kontroll“ peab tähendama õhusõiduki majanduslikku või finantskontrolli, mistõttu selles sättes ette nähtud keeld ei puuduta teda ja ta võib kasutada edasi oma erapiloodiluba.
- 37 Tuleb meenutada, et ELTL artikli 263 neljas lõik sätestab, et iga füüsiline või juriidiline isik võib esimeses ja teises lõigus sätestatud tingimustel esitada hagi temale adresseeritud või teda otseselt ja isiklikult puudutava akti vastu ning halduse üldakti vastu, mis puudutab teda otseselt ega vaja rakendusmeetmeid.
- 38 Kuna otsese puutumuse tingimus sisaldub nii ELTL artikli 263 neljanda lõigu teises kui ka kolmandas lauseosas ning kohtupraktika kohaselt on sellel tingimusel mõlemas lauseosas sama tähendus (vt selle kohta 12. juuli 2022. aasta kohtuotsus Nord Stream 2 vs. parlament ja nõukogu, C-348/20 P, EU:C:2022:548, punkt 73), tuleb analüüsida, kas see tingimus on täidetud.
- 39 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldab tingimus, mille kohaselt hagi esemeks olev meede peab puudutama füüsilist või juriidilist isikut otseselt, nagu on ette nähtud ELTL artikli 263 neljandas lõigus, kahe kumulatiivse kriteeriumi täitmist: nimelt peab vaidlustatud meede esiteks

avaldama otsest mõju selle isiku õiguslikule olukorrale ja teiseks ei tohi see jätta meedet rakendama kohustatud adressaatidele mingit kaalutlusõigust – selle rakendamine peab olema puhtautomaatne ja tulenema vaid liidu õigusnormidest, ilma et kohaldataks mingisuguseid vahenorme (vt 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus *Venezuela vs. nõukogu*, C-872/19 P, EU:C:2021:507, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 40 Käesolevas asjas tuleb selleks, et teha kindlaks, kas kõnealused piiravad meetmed puudutavad hagejat otseselt, analüüsida kõigepealt küsimust, kas ta kuulub määruse nr 883/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d lõike 1 kohaldamisalasse.
- 41 Selleks tuleb kindlaks määrata õhusõiduki „kontrolli[mise]“ mõiste tõlgendus.
- 42 Kohtupraktika kohaselt ei tule liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestada mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa säte on (vt 10. juuli 2014. aasta kohtuotsus *D. ja G.*, C-358/13 ja C-181/14, EU:C:2014:2060, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Esiteks nähtub määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d lõike 1 sõnastusest endast, et selles sättes ette nähtud keeld kehtib kõigile Venemaa lennuettevõtjate käitatavatele õhusõidukitele, kõigile Venemaal registreeritud õhusõidukitele ja kõigile mujal kui Venemaal registreeritud sellistele õhusõidukitele, mis kuuluvad Venemaa mis tahes füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või asutusele või mida sellised isikud, üksused või asutused kasutavad tsarteri alusel või kontrollivad muul viisil.
- 44 Mujal kui Venemaal registreeritud õhusõidukite muul viisil kontrollimise mõiste grammatiline tõlgendamine võib viia järelduseni, et see mõiste hõlmab – nagu väidab nõukogu – üksnes majanduslikku või finantskontrolli või – nagu väidab komisjon – ka „tehnilist või operatiivset“ kontrolli, nii et keeld võib olla kohaldatav Vene kodakondsusega füüsilise isiku juhitavale õhusõidukile.
- 45 Teiseks tuleb seoses Venemaal registreeritud õhusõidukite muul viisil kontrollimise mõiste kontekstipõhise tõlgendusega kõigepealt märkida, et vaidlustatud määrusega muudetakse määrust nr 833/2014, milles on ette nähtud ELTL artikli 215 lõike 1 alusel vastu võetud majanduslikud piiravad sektorimeetmed. Järgmiseks tuleb rõhutada, et väljend „kontrollivad muul viisil“ on jätkuks mõistetele „kuuluvad“ ja „kasutavad tsarteri alusel“; tegemist on mõistetega, mis tähistavad majanduslikust või finantsaspektist olulisi kontsepte. Viimaseks tuleb juhtida tähelepanu asjaolule, et nagu möönab komisjon, kasutatakse mõistet „kontroll“ määruse nr 833/2014 muudes sätetes majanduslikus või finantstähenduses, et määrata kindlaks piiravate sektorimeetmete isikuline kohaldamisala (vt näiteks määruse artikli 2 lõike 4 punktid e ja f ning artikli 3 lõike 6 punkt b), või nõukogu 17. märtsi 2014. aasta määruse (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2014, L 78, lk 6), sätetes seoses rahaliste vahendite või majandusressursside külmutamisega seotud individuaalsete piiravate meetmetega (vt selle määruse artikli 2 lõige 1).
- 46 Kolmandaks, mis puudutab mujal kui Venemaal registreeritud õhusõiduki muul viisil kontrollimise mõiste teleoloogilist tõlgendamist, siis tuleb alustuseks rõhutada, et vaidlustatud määruse eesmärk on eelkõige avaldada võimalikult suurt survet Venemaa võimudele, et need

lõpetaksid oma tegevuse ja poliitika, mis destabiliseerib Ukrainat, ning samuti selle riigi vastase sõjalise agressiooni (vt selle kohta analoogia alusel 27. juuli 2022. aasta kohtuotsus *RT France vs. nõukogu*, T-125/22, EU:T:2022:483, punkt 163).

- 47 Käesolevas asjas tuleb sarnaselt nõukoguga asuda seisukohale, et piirangute kehtestamine mujal kui Venemaal registreeritud õhusõidukitele, mis kuuluvad asjaomastele isikutele, mida nad kasutavad tšarteri alusel või kontrollivad muul viisil majanduslikust või finantsaspektist, aitab kaasa Venemaa võimudele sellise surve avaldamisele. Kuna sellised piirangud mõjutavad majanduslikult Venemaa lennundussektorit, aitavad need nimelt kaasa eesmärgile suurendada Venemaa Föderatsiooni poolse Ukraina territoriaalset terviklikkuse, suveräänsuse ja sõltumatus kahjustamise eesmärki teeniva tegevuse kulukust (vt selle kohta 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus *Rosneft jt vs. nõukogu*, T-715/14, ei avaldata, EU:T:2018:544, punkt 157 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Järgmiseks, mis puudutab võimalikku vajadust tõlgendada määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d lõiget 1 laialt, et vältida täielikult ohtu, et piiravatest meetmetest hiilitakse kõrvale – see oht tuleneb arvukatest võimalustest lennata lendava isiku isikusamasust ja kodakondsust varjates –, siis piisab, kui tõdeda, et vastupidi sellele, mida väidab komisjon (vt eespool punkt 33), on võimalus varjata lendava isiku isikusamasust ja kodakondsust hõlmatud mõistega „kontroll“ majandus- ja finantskontrolli tähenduses, mitte „tehnilise“ või „operatiivse“ kontrolli tähenduses.
- 49 Viimaseks tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et liidu õiguse üldpõhimõtete hulka kuuluv proportsionaalsuse põhimõte, mida on korratud ELL artikli 5 lõikes 4, nõuab, et liidu õigusnormiga rakendatavad meetmed oleksid sellised, mis võimaldavad saavutada asjaomase õigusaktiga taotletavaid õiguspäraseid eesmärke, ega läheks kaugemale sellest, mis on nende eesmärkide saavutamiseks vajalik (15. novembri 2012. aasta kohtuotsus *Al-Aqsa vs. nõukogu ja Madalmaad vs. Al-Aqsa*, C-539/10 P ja C-550/10 P, EU:C:2012:711, punkt 122, ning 24. novembri 2021. aasta kohtuotsus *Assi vs. nõukogu*, T-256/19, EU:T:2021:818, punkt 194 (ei avaldata)).
- 50 Nagu väidab ka nõukogu, tuleb sellega seoses rõhutada, et kuigi piirangute kehtestamine Venemaa isikutele ja üksustele, kellel on majanduslik- või finantskontroll mujal kui Venemaal registreeritud õhusõiduki üle, aitab avaldada survet Venemaa presidendile ja valitsusele, ei ole see samamoodi selliste Venemaa füüsiliste isikute suhtes kehtestatud piirangute puhul, kes piirduvad sellise õhusõiduki „juhtimisega“. Järelikult tuleb tõdeda, et keeld maanduda liidu territooriumil, sealt õhku tõusta või üle selle lennata, mida kohaldatakse kõigile õhusõidukitele, mida Vene kodanik kontrollib „tehniliselt või operatiivselt“, on osas, milles see hõlmab erapiloodiloaga Vene kodanikke, ilmselgelt sobimatu, arvestades eesmärki avaldada Venemaa presidendile ja valitsusele survet, mis võiks tingida rahvusvahelise õiguse rikkumiste lõpetamise ja säilitada Ukraina territoriaalse terviklikkuse.
- 51 Kohtupraktikast tuleneb, et kui teisese õiguse akti on võimalik tõlgendada rohkem kui ühel viisil, tuleb eelistada tõlgendust, mille tulemusel on õigusnorm aluslepinguga kooskõlas, tõlgendusele, mille puhul tuleks tuvastada, et õigusnorm on aluslepinguga vastuolus (vt 4. mai 2016. aasta kohtuotsus *Philip Morris Brands jt*, C-547/14, EU:C:2016:325, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega tuleb asuda seisukohale, et määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artiklit 3d tuleb tõlgendada nii, et keeld maanduda liidu territooriumil, sealt õhku tõusta või üle selle lennata, mis on kohaldatav „mis tahes mujal kui Venemaal registreeritud õhusõidukite[le], mis on Venemaa füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse omanduses, renditud või muul

viisil tema kontrolli all“, puudutab kõiki õhusõidukeid, mis on registreeritud mujal kui Venemaal ja mille üle on majanduslik või finantskontroll Venemaa füüsilisel või juriidilisel isikul, üksusel või asutusel, ilma et see mõjutaks olukorda, kus – nagu käesolevas asjas – erapiloodiloaga Vene kodanik kasutab luba selleks, et juhtida mujal kui Venemaal registreeritud õhusõidukit, mis ei kuulu Venemaa füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele ega asutusele ja mida nad ei kasuta tšarteri alusel.

- 52 Sellest järeldub, et sellise hageja olukord, kellele ei kuulu mujal kui Venemaal registreeritud õhusõiduk, kes ei kasuta sellist õhusõidukit tšarteri alusel ja kellel puudub igasugune majanduslik või finantskontroll sellise õhusõiduki üle, ei kuulu määruse nr 833/2014 muudetud redaktsiooni artikli 3d kohaldamisalasse. Järelikult ei puuduta nimetatud artiklis ette nähtud keeld teda otseselt, mistõttu ei ole tal õigust esitada selle sätte peale tühistamishagi (vt selle kohta analoogia alusel 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus nõukogu vs. Polisario Rinne, C-104/16 P, EU:C:2016:973, punktid 132 ja 133).
- 53 Järelikult tuleb hagi jätta osas, milles sellega palutakse tühistada vaidlustatud määrus, vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.
- 54 Kõike eeltoodut arvestades tuleb hagi jätta tervikuna läbi vaatamata, osaliselt seetõttu, et see on esitatud kohtule, kes ei ole pädev seda läbi vaatama, ja osaliselt vastuvõetamatuse tõttu.

Kohtukulud

- 55 Vastavalt Üldkohtu kodukorra artikli 134 lõikele 1 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 135 lõikes 1 on ette nähtud, et kui õiglus seda nõuab, võib Üldkohus otsustada, et kaotanud pool kannab lisaks enda kohtukuludele vaid osa vastaspoole kohtukuludest või ei mõista temalt üldse kohtukulusid välja.
- 56 Käesolevas asjas leiab Üldkohus, et võttes arvesse raskusi õhusõiduki muul viisil kontrollimise mõiste tõlgendamisel, mis võisid teataval määral soodustada käesoleva kohtuvaidluse teket, tuleb kõiki käesoleva juhtumi asjaolusid õiglaselt hinnates otsustada, et kuigi hageja nõuded jäeti rahuldamata, tuleb hageja ja nõukogu kohtukulud jätta nende endi kanda.
- 57 Kodukorra artikli 138 lõike 1 järgi kannavad menetlusse astunud liikmesriigid ja institutsioonid ise oma kohtukulud. Seetõttu kannab komisjon oma kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (esimene koda laiendatud koosseisus)

otsustab:

- 1. Jätta hagi rahuldamata.**
- 2. Jätta Ekaterina Islentyeva ja Euroopa Liidu Nõukogu kohtukulud nende endi kanda.**
- 3. Jätta Euroopa Komisjoni kohtukulud tema enda kanda.**

Spielmann

Mastroianni

Brkan

Gâlea

Kalêda

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 20. detsembril 2023 Luxembourgis.

Allkirjad